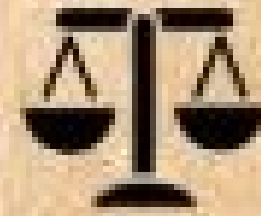

KĀDA IR VĒRTĪBU NOZĪME DEMOKRĀTIJĀ?

ŽANETA OZOLIŅA

**VAI VĒRTĪBAS IR LIETVĀRDS VAI
DARBĪBAS VĀRDS?**

**VĒRTĪBAS IR DARBĪBAS REZULTĀTĀ TAPIS
LIETVĀRDS!**

KAS IR VĒRTĪBAS?

- «Vērtība ir **kvalitāte, kas dod lietām, notikumiem vai cilvēkiem ētisku vai estētisku novērtējumu**, kas katrā gadījumā ir piemērots un kurš var būt pozitīvs vai negatīvs»
- »Vērtības ...ir drīzāk **principi**, kas mums ļaus vadīt savu uzvedību attiecībā uz personiskās papildīšanās mērķi»
- **Principi vai uzvedības standarti**, vērtējumi par to, kas nozīmīgs dzīvē

KĀPĒC SVARĪGI DISKUTĒT PAR VĒRTĪBĀM?

VĒRTĪBAS NOSAKA CEĻU PA KURU
EJAM UN IESIM. JA VĒRTĪBAS NAV
ATSKAITES PUNKTS MŪSU CEĻA KARTĒ,
TAD NAV GARANTIJAS, KA NONĀKSIM
LĪDZ MĒRĶIM

VĒRTĪBAS IR KATRAS VALSTS UN
SABIEDRĪBAS PAMATĀ UN CENTRĀ.
IESIM. JO LABĀK TĀS ZINĀSIM, JO
PRASMĪGĀK UN VIEDĀK RĪKOSIMIES

VĒRTĪBAS PALĪDZ SAPRAST KĀDA BŪS
NĀKOTNE, KĀDAS DZĪVES STRATĒGIJAS
IZVĒLĒTIES UN KĀDIEM RISKIEM
PIEVĒRST UZMANĪBU

VĒRTĪBAS IR KĀ MĒRAUKLA PASAULES
POLITIKĀ - KURAS VALSTIS IET MIERA
UN KURAS KARA UN KONFLIKTU CEĻU.
JO VAIRĀK ZINĀSIM, JO MAZĀK
KĻŪDĪSIMIES

KĀDAS IR IETEKMĪGĀKĀS VĒRTĪBAS PASAULĒ?

Ietekmīgākās vērtības

Pasaules Ekonomikas forums 2020 gadā veica unikālu analīzi – apkopoja dažādus pasaulē veiktos pētījumus (aptaujas no 500 000 cilvēku, 152 valodās) un noteica 56 ietekmīgākās vērtības – tās, kas vārdus pārvērsē darbos

10 ietekmīgākās

- Ģimene
- Attiecības
- Finanšu drošība
- Piederība
- Kopiena
- Personiskā izaugsme
- Lojalitāte (zemāk novērtēta Eiropā un Ziemeļamerikā)
- Reliģija
- Nodarbinātības drošība
- Personiskā atbildība

10 vismazāk ietekmīgās

- Brīvais laiks
- Ietekme
- Intimitāte
- Politiskā brīvība
- Miers
- Nauda
- Dāsnums
- Pašpārliecinātība
- Vārda brīvība (tikai Ziemeļamerikā un Tuvajos Austrumos augstākās vietās)
- Ziedošanās (Determination)

KĀDAS IR SVARĪGĀKĀS VĒRTĪBAS
DEMOKRĀTIJĀ?

ES PAMATTIESĪBU HARTA

CIEŅA

Cieņa ir **attieksme**, kas balstās uz atzinību, novērtējumu un godbijību pret citu cilvēku, sabiedrību, morālām vērtībām, tiesībām, dabas likumiem vai citiem aspektiem. **Tā izpaužas kā savstarpēja tolerance, sapratne un pieklājība.**

Džons Loks (angļu filozofs):

«Cilvēka cieņa izriet no brīvības, kas viņam dota būt pašam»

BRĪVĪBA(S)

Brīvība ir indivīda vai grupas **spēja rīkoties** saskaņā ar savām vēlmēm, vērtībām un principiem, neierobežojot citu tiesības un intereses. Tā ietver vārda, domas, reliģijas un rīcības brīvību. Tā ir spēja veikt savas izvēles, vienlaikus respektējot sociālās normas un likumus.

Konrāds Adenauers (Vācijas pirmais kanclers pēc Otrā pasaules kara):
"Brīvība nozīmē tiesības izdarīt izvēli un uzņemt atbildību par tās sekām."

VIENLĪDZĪBA

Vienlīdzība ir sociālais, juridiskais un politiskais **princips**, kas paredz **vienādas tiesības, iespējas un cieņu visiem cilvēkiem** neatkarīgi no viņu dzimuma, etniskās izcelsmes, reliģijas, vecuma, seksuālās orientācijas vai citiem faktoriem. Tā nozīmē novērst diskrimināciju un veicināt taisnīgumu sabiedrībā.

Ursula fon der Leiena (Eiropas Komisijas prezidente):

"Vienlīdzība nav tikai morāls pienākums, tā ir arī praktisks priekšnoteikums spēcīgai, vienotai sabiedrībai."

SOLIDARITĀTE

Solidaritāte ir kopības un **savstarpējā atbalsta princips**, kas veicina sadarbību un līdzdalību sabiedrības vai kopienas labklājības veicināšanā. Tā izpaužas kā apņemšanās palīdzēt citiem un risināt problēmas kopīgi, nevis individuāli. Solidaritāte ir īpaši svarīga sociālās taisnīguma, vienlīdzības un sabiedrības saliedētības nodrošināšanā.

Vāclavs Havelis (Čehijas prezidents un cilvēktiesību aizstāvis):

"Solidaritāte ir ne tikai kopīga cīņa pret netaisnību, bet arī mūsu spēja rūpēties par citiem tā, it kā viņu problēmas būtu mūsējās."

PILSONU TIESĪBAS

Pilsoņu tiesības ir **indivīda tiesības**, kas izriet no viņa piederības kādai valstij un **tiek garantētas valsts konstitūcijā vai likumos**. Tās ietver tiesības uz brīvību, vienlīdzību, drošību, piedalīšanos politiskajā procesā, privātumu un citu pamattiesību aizsardzību. Pilsoņu tiesību mērķis ir nodrošināt indivīda cieņu, brīvību un līdzdalību sabiedrības dzīvē.

Emmanuel Makrons (Francijas prezidents):

"Pilsoņu tiesības ir demokrātijas dzīvā sirds. Bez to ievērošanas sabiedrība zaudē savu kodolu."

TIESISKUMS

Tiesiskums ir principu kopums, kas nosaka, ka visi indivīdi, institūcijas un valsts **ievēro likumus**, kuri tiek īstenoti taisnīgi, konsekventi un pārredzami. Tiesiskums nodrošina, ka likumi ir taisnīgi, nediskriminējoši un aizsargā pamattiesības, vienlaikus nodrošinot valsts varas ierobežojumus un tiesu neatkarību.

Simona Veila (bijusī Eiropas Parlamenta prezidente):

"Tiesiskuma aizsardzība ir ne tikai juridisks pienākums, bet arī morāls pienākums, kas nodrošina mūsu vērtību un tiesību ilgtspēju."

Harta ietver arī “trešās paaudzes” pamattiesības

- Datu aizsardzība
- Garantijas bioētikas jomā
- Pārredzama administrācija

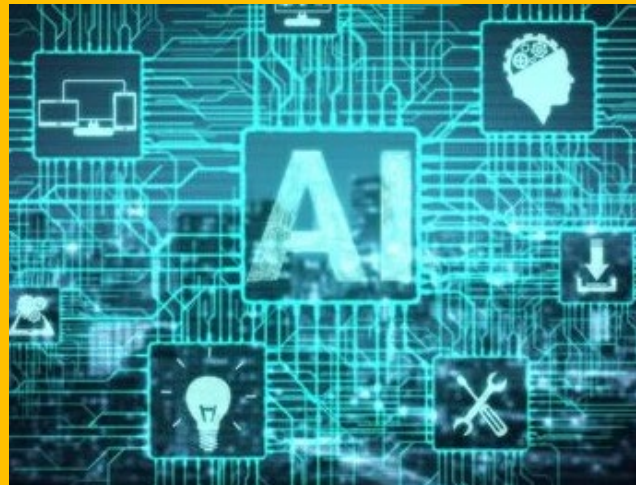

VAI DEMOKRĀTISKĀS VĒRTĪBAS JĀAIZSARGĀ?

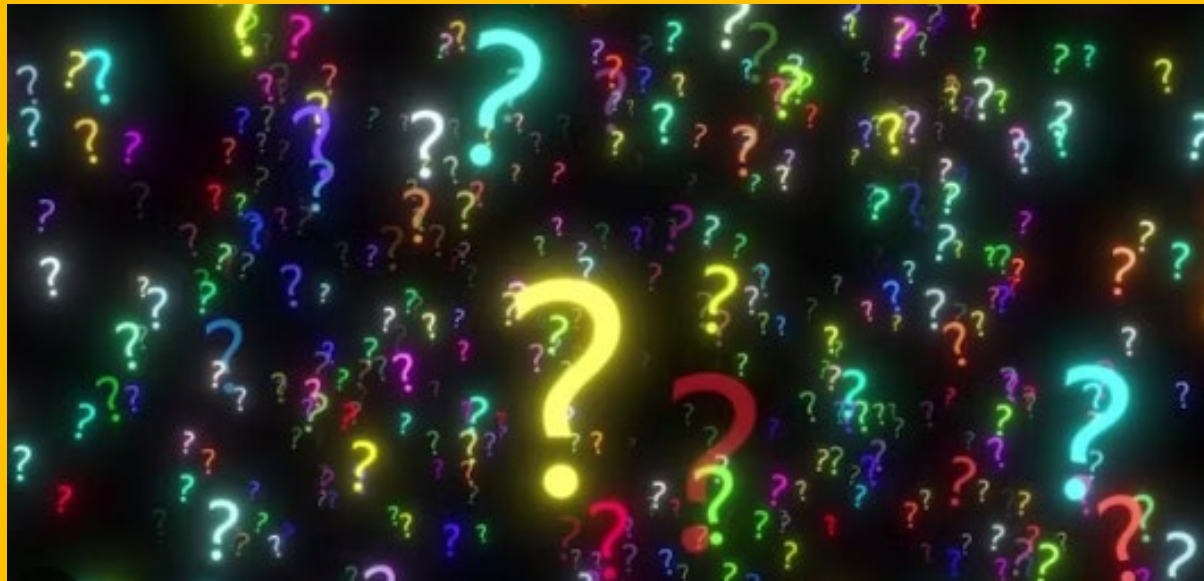

KĀPĒC ŠOBRĪD PIEVĒRŠAM TIK LIELU UZMANĪBU VĒRTĪBU AIZSTĀVĒŠANAI?

- Dzīvojam kara apstākļos
- Pieaug sabiedrības polarizācija
- Plašs tehnoloģiju lietojums – boti, (2016.g pirms ASV prezidenta vēlēšanām 400 000 boti publicēja 3.8 milj tvītus), troļļi, AI (deep fake)
- Tehnoloģijas spēj atpazīt emocijas un sasniegt ikvienu
- Mainās informācijas nodošanas un saņemšanas kanāli (piem., jābūt uzmanīgiem ar sabiedriskās domas aptaujām – var izmantot viltus ziņu izplatīšanai)
- Lielas iespējas manipulēt ar cilvēkiem

KĀ PRETSTĀVĒT SVEŠU VĒRTĪBU SPIEDIENAM
UN AIZSTĀVĒT SAVĒJĀS?

SAVĀ IKDIENĀ SEKO TĀM VĒRTĪBĀM, KAS
IEKĻAUTAS ES PAMATTIESĪBU HARTĀ – IZZINI TĀS
UN ATCERIES, KA VĒRTĪBAS IR DARBĪBAS VĀRDS!

